

לומדים להצליח

חוברת עזר - מיומנויות למידה

(שלב 6 - קובץ דוגמה)

www.lomdimzipi.com

לומדים להצליח

חוברת עזר: מיומנויות למידה

שם:	_____
כיתה:	_____
בית הספר:	_____

השלב השישי
ציפי משולם

תוכן העניינים

5	ממדי הבנה
5	סולם ממדי הבנה
7	הדרך להבנת טקסט
8	הדרך להצלחה
10	ים המלח
12	"הפרי המוזר" מאמריקה
15	ה"לכלוך" היקר בעולם
18	התערבות האדם בבריאה
21	סוגי טקסטים
21	תהליך טרום קריאה
25	כתב היד שלנו מייצג אותנו
29	הסקת מסקנות
29	דעת הכותב או הכותבת
30	זאת ארצי
33	אפיון דמות
35	יסוד מארגן של טקסט
36	"אימא, שמרי עליי!"
42	מדוע כותבים על קירות?
46	איום אקולוגי
51	האגם שגוע וחזר לתחייה
54	מדיניות הרווחה בישראל
56	לשון החיות ולשון אנוש
60	זכויות הילד - התפתחות היסטורית
63	אויב הילדים והנוער: הימנעות מפעילות

65	כוונת הטקסט או מטרתו
66	מחקר חדש: זוללי שוקולד מאריכים חיים
66	ההחמצה
67	מי צריך יום חינוך ארוך בשבוע קצר?
68	בוטנים
68	משחקי האקסטרים
69	זרע האלימות
71	מבנה פסקה
72	שפת הגוף - תקשורת לא-מילולית
74	כתיבת טיעון
75	אי-אפשר לחסל את החורשה
78	מכתב רשמי
79	כשהדרורים פותחים את דלת בית הקפה
86	ארגון הידע
89	"מה עושות האיילות"
96	על הציבור להילחם בתאונות הדרכים
99	תחבורה במאה ה-21
105	שימוש בתרשים לארגון הידע בהיסטוריה
110	מה בין תמצית לסיכום?
110	כתיבת תמצית
111	הכלב - חבר מאותו כוכב
112	כתיבת סיכום
115	סיכום בורר
116	כתיבה ממוזגת
118	טקסט (1): הרצל, בנימין זאב (1860-1904). טקסט (2): בנימין זאב (תיאודור) הרצל ופועלו
127	טקסט (1): מהי אולימפיידה, טקסט (2): אולימפיידה

ממדי הבנה

כאשר אנחנו קוראים טקסט, אנחנו מבינים אותו בכמה רמות, החל בפרטים גלויים הכתובים בטקסט, וכלה בדברים שאינם גלויים ושנחנו צריכים להסיק מתוך הטקסט. רמות ההבנה שלנו הן תחנות בדרך אל פסגת ההבנה. תחנות אלה נקראות **ממדי הבנה**. הכרת ממדי ההבנה תסייע לכם...

- לאתר את מקור החסימה בהבנה;
- לדעת איזה תרגול נוסף לבקש מהמורה;
- לפתח את המודעות בנושא הבנת הנקרא.

לפניכם **סולם ממדי ההבנה**.

בעזרת הסולם הזה תוכלו לאתר בעצמכם מה רמת ההבנה שלכם, ולשפרה.

סולם ממדי הבנה

באמצעות שאלות מתאימות אפשר לבדוק את רמת ההבנה ולפתח אותה.
לפניכם דוגמאות לשאלות על-פי ממדי ההבנה.

1. איתור מידע

מה אמרו?

מי אמר?

היכן? מתי?

2. ארגון מידע

ציינו שלוש פעולות...

הסבירו, הדגימו

3. הבנה לשונית (מטה-לשון)

למה מתכוון המאזכר?

מה פירוש המילה?

מה תפקיד סימן הפיסוק? מילת הקישור?

מה אפשר לכתוב במקום המילה / המאזכר / מילת הקישור?

4. תוכן סמוי

מהו הרעיון המרכזי?

מהי המסקנה?

מהו המסר?

5. פרשנות

מה דעתכם על...

נמקו והוכיחו

6. הערכה

מה דעת הכותב או הכותבת?

מה כוונת הכותב או הכותבת?

הדרך להבנת טקסט

המטרה	הפעולה
<ul style="list-style-type: none"> מענה על דף משימות השוואה בין הטקסט שאנחנו קוראים, לטקסט אחר הכנה למבחן 	הבנת המטרה של הקריאה
הבנת סגנון הכתיבה	זיהוי סוג הטקסט (מידעי / עיוני / סיפורי)
קבלת מידע ראשוני	קריאת כותרת, ניתוח מקור הטקסט, קריאת משימות פתוחות
שחרור חסמי קריאה	קריאת כל פסקה וביצוע "דיאלוג עם טקסט" (בטקסט מידעי / עיוני)
<ul style="list-style-type: none"> זיהוי הרעיון המרכזי כתיבת תמצית 	הבנת מבנה הפסקה
<ul style="list-style-type: none"> שיפור הבנת הטקסט פיתוח חשיבה גבוהה כתיבת סיכום 	זיהוי היסוד המארגן של הטקסט (הכללה, היסק, השוואה, בעיה ופתרון, סיבה ותוצאה, עימות, טיעון, כרונולוגי, היבטים)
הערכה - פיתוח חשיבה גבוהה	זיהוי הכוונה או המטרה של הטקסט
<ul style="list-style-type: none"> הערכה - פיתוח חשיבה גבוהה מתן ביקורת והבעת דעה אישית 	זיהוי דעת הכותב או הכותבת

הדרך להצלחה

קיבלתם מאמר, ומצורף לו דף משימות? אתם בוודאי רוצים לסיים מהר. אבל מה בעניין ההצלחה?

עצרו! ובכן,

עבדו על-פי השלבים המוצעים. בהתחלה העבודה אטית ונמשכת זמן רב יותר, אחר-כך מבצעים זאת במהירות - ומצליחים.

שלב א (כ-2 דקות)

קראו את הכותרת, דפדפו בדף המשימות, קראו את השאלות הפתוחות. אל תתייחסו למילות השאלה, אלא להיגד שבשאלה. ההיגדים יסייעו לכם לדעת על מה מדברים בטקסט.

שלב ב (כ-2 דקות)

עברו ברפרוף על הפסקות. קראו רק את המשפטים הראשונים. עכשיו תבינו טוב יותר במה הטקסט עוסק.

שלב ג (כ-8 דקות)

קראו את המאמר, ובצעו "דיאלוג עם טקסט". קראו כל פסקה בנפרד.

אם מותר לכם לכתוב בטקסט, סמנו עליו את חסמי הקריאה בצורה שיטתית. אם נתקלתם במילה **לא-מוכרת**, סמנו אותה בקו, ונסו לפרש אותה. קראו את המשפט הקודם ואת המשפט שאחריו, ונסו להבין את הפירוש בהקשר. **לא-תמיד** צריך לדעת את הפירוש המילוני, אלא את הכוונה. אם נתקלתם ב**מאזכר** רחוק, חזרו לאחור, בררו למי הוא שייך, וציינו מעליו למי הוא מתייחס. אם קיים **סימן פיסוק** משמעותי (סימן קריאה, מרכאות, סוגריים), סמנו אותו, ובדקו כיצד הוא עוזר לכם בהבנת המאמר.

אם אסור לכם לכתוב בטקסט, משום שהוא בספר, ערכו רשימה של חסמי הקריאה בטבלה, ולצד כל חסם קריאה כתבו את פירושו או את תפקידו.

שלב ד

כתבו לצד הפסקה את הנושא שלה. כך תוכלו להגיע מהר יותר למקום שהשאלה מכוונת אתכם.

שלב ה

קראו את המאמר ברצף, ונדאו שהמאמר מובן לחלוטין.

שלב ו (כ-30 דקות)

עכשיו עברו לדף המשימות.

שימו ❤️! אם יש תרשים מבני, מלאו אותו בהתחלה. זה יחדד טוב יותר את ההבנה שלכם.

דף המשימות בנוי בדרך כלל מהקל אל הכבד, מהרובד הגלוי לרובד הסמוי.

רובד סמוי	רובד גלוי	
התשובות אינן מצויות בטקסט, אלא יש להסיק אותן ממנו. קיימים רמזים שאפשר להבין מהם את התשובה. לעתים הרמזים בולטים, לעתים נדרש מאמץ לאיתורם. ידע עולם עוזר לשפר את הבנת הרובד הסמוי.	התשובות מצויות בטקסט, ויש לאתרן וללקטן. בדרך כלל הבנת הגלוי היא תנאי להבנת הסמוי.	
	איתור מידע	ארגון מידע
	<ul style="list-style-type: none"> יש להבין את החלק הגלוי בטקסט. יש ללקט חלקי תשובה ולנסח מחדש משפט או פסקה. כדי להגיע להבנה ברמה זו יש לבצע קודם לכן "דיאלוג" עם טקסט. 	<ul style="list-style-type: none"> יש להבין את מילות השאלה ולהתמצא בהן. אפשר להעתיק את התשובה מהטקסט.

תשובות לשאלות **איתור** אפשר **להעתיק** מהמאמר; על שאלות בענייני **לשון** תענו במהירות כי ביצעתם "**דיאלוג עם טקסט**". בשלב זה קראו היטב את האפשרויות. השאלות הן רב-בִּרְרָה. לפעמים קיימות שתי תשובות נכונות, והן מופיעות בסעיף נפרד. אם תמהרו ותציינו רק תשובה אחת נכונה, ייחשב הדבר לשגיאה. גם שאלות **ארגון** שייכות לתוכן הגלוי, אבל **אין להעתיק** את התשובה מהטקסט, אלא יש להרכיב תשובה עצמאית על-סמך הטקסט.

לאחר שהבנתם את התוכן הגלוי, יהיה לכם קל יותר לענות על שאלות של **תוכן סמוי**, כלומר שאלות שהתשובה עליהן אינה כתובה במפורש, אלא נרמזת.

משימות

1 קראו את הטקסט שלפניכם, ונהלו עמו דיאלוג.

2 לצד כל פסקה כתבו את הנושא שלה.

3 ענו על השאלות שאחרי הטקסט.

ים המלח

(מעובד לפי הערך "ים המלח" מתוך "יבנה, האנציקלופדיה לנוער", הוצאת יבנה-לרוס, כרך 7, עמ' 113-115, 1998)

ים המלח הוא יַמָּה. הוא נמצא בדרום בקעת הירדן ומשתרע בין הרי מואב במזרח לבין הרי מדבר יהודה במערב. ים המלח הוא המקום הנמוך ביותר בעולם, כ-400 מטרים מתחת לגובה פני הים. נהר הירדן הוא מקור מימיו העיקרי, ומשני צדיו נשפכים לים המלח נחלים נוספים, כגון נחל ארנון ממזרח ונחל ערוגות ממערב.

ים המלח נמצא באזור מדברי, ולכן האקלים בו הוא צחיח וחס. בחודשי הקיץ הטמפרטורות באזור מגיעות ל-40 מעלות צלסיוס ויותר. בשל הטמפרטורות הגבוהות מתאדים מימיו של ים המלח בקצב מהיר, ומליחותם מגיעה ל-30% ויותר, והיא הגבוהה ביותר בעולם. לעומת זאת בים התיכון שיעור המליחים הוא 4% בלבד.

מליחים בים המלח נחשבים אוצרות טבע בעלי ערך רב. הניסיונות הראשונים לניצול אוצרותיו של ים המלח נערכו בשנת 1931 על-ידי "חברת אשלג ארץ-ישראלית". עם השנים התרחב המפעל מאוד, שינה את שמו ל"מפעלי ים המלח", וכיום הוא משמש מקור תעסוקה חשוב לאוכלוסיית הנגב. במפעלים אלה מייצרים חומרים לדישון הקרקע וכן חומרי גלם לתעשיית התרופות, הקוסמטיקה ועוד.

לאורך חופיו של ים המלח נובעים מעיינות של מים מתוקים, הניזונים ממי הגשמים היורדים מההרים שממערב. המעיינות פורצים בשולי בקעת הירדן ויוצרים נאות מדבר. סמוך להם נוסדו יישובים, שהתקיימו בעבר מגידולים ייחודיים, כגון צמחי בושם וצמחי מרפא. הגדול והידוע שבהם הוא עין גדי.

1 פסקה (1)
נושא הפסקה:

5 _____

10 פסקה (2)
נושא הפסקה:

15 פסקה (3)
נושא הפסקה:

20 פסקה (4)
נושא הפסקה:

לחופיו של ים המלח נובעים גם מעיינות מים חמים, שכבר הקדמונים הכירו בחשיבותם. הידועים שבהם הם עין בוקק ועין זוהר. מימי מעיינות אלה עשירים במינרלים, ויש להם תכונות מרפא למחלות שונות, בעיקר למחלות עור. אנשים החולים במחלות עור מגיעים לאזור ים המלח מכל העולם, שכן השהייה לחופיו והרחצה במימיו ובמי המעיינות החמים משפרות את מצבם.

פסקה (5)
נושא הפסקה:
25 _____

1. א. מה מציינת מילת הקישור **לעומת זאת** בשורה 10?
ב. מה מציינת מילת הקישור **ולכן** בשורה 7?
ג. מה מציינת מילת הקישור **בשל** בשורה 8?

2. מהו תפקיד **המרכאות** בשורה 14 ובשורה 15?

3. מהם מקורות המים של ים המלח?

4. מהם התנאים הגורמים למימיו של ים המלח להגיע לרמת המליחות הגבוהה ביותר בעולם?

5. ציינו שתי סיבות שאפשרו את הקמת היישוב עין גדי לחופיו של ים המלח.

6. מדוע מגיעים לאזור ים המלח אנשים מכל העולם, החולים במחלות עור?